

Haur eta Gazte Literatura, 2014 Irakur Gida

Argitaratzailea:
Mondragon Unibertsitatea.
Humanitate eta Hezkuntza Zientzien Fakultatea

Aurten berriro atara da iazko urteari dagokion Haur eta Gazte Literaturako Irakur Gida eta tentazioa izan dut “iruzur gida” deitzeko, baina horixe, tentazioa besterik ez da izan, ez baitut horrela epaituko gida hau.

Baina aldiero gauza berdintsuak errepikatzen aritu beharrak ere bat aspertu eta gogaitu egiten du. Eta ni ere honelako zerrendekin gogaituta nago, batetik ez dudalako oso ondo ulertzen zerrendaren banaketa:

Zerrenda orokorra

Liburu gomendagarriak

Liburu oso gomendagarriak

Zerrenda berezia

Zerrenda orokorra erraza da ulertzen, urte horretan atara diren liburu guztien zerrenda. Baina hau ez da betetzen. Liburu batzuk, ez dakigu utzikieriaz, hala nahita edo zergatik, ez dira azaltzen.

Gogaituta nago berriro liburu batzuk falta direlako zerrenda horretan eta egile baten kasuan ez da lehenengo aldia:

Yolanda Arrieta, *Argiaren alaba*, 2014, Autoedizioa.

Iñaki Zubeldia, *Lau lagun*, 2014, Ibaizabal.

Xabier Olaso, *Aneren kontakatila*, 2014, Ibaizabal.

Jasone Osoro, *Muma mamua*, 2014, Ibaizabal.

Eta *Argiaren alabaren* kasuan akatsa oso larria da, 2015ean Haur eta Gazte Literaturako Euskadi Saria eman baitiote. Eta argitatutako liburu-zerrendan ez da ageri, ez eta “liburu gomendagarrien” edota “oso gomendagarrien” zerrendan ere.

Seguru asko liburu hauez gain beste batzuk ere faltako dira. Baina ni ez naiz jarri ikerketa zehatz eta sakon bat egite

Liburu gomendagarriak, nire iritziz gomendatzeko moduko liburuak dira, besterik gabe balio batzuk dituztelako. Hala ere, aipa dezadan hemen Irakur Gidak berak azaltzen duena: “Gure lan-teknika honetan datza: haur eta gazte literaturaz 2014. urtean euskaraz publikatu dena irakurri, gure irakurketak kontrajarri eta hizkuntzaren erabilpena, kalitate literarioa, gaiari ematen zaion tratamendua, etab. kontutan izanda baloratzen ditugu. Liburu-zerrenda orokorraren ondoren sailkapen bat egiten da: liburu gomendagarriak eta oso gomendagarriak.”

Hemen zerbait zehazten dute zer baloratzen duten edo zeintzuk diren balio horiek. Baina bat oso garrantzitsua ez da ageri: umeentzako liburu egokiak, erakargarriak, ulergarriak eta ilusionanteak izatea. Hortik dator liburu gomendagarri eta oso gomendagarri asko edo hainbat eta hainbat umeei ez gustatzea eta umeek arbuatzea, helduentzat interesgarri baina umeentzat zozongo edo tokiz kanpoko direlako.

Eta gomendagarrien eta oso gomendagarrien zerrendan ageri ez den liburu zer da, orduan? “Ez gomendagarria” jotzen dut nik. Gomendagarria ez bada, ez gomendagarria da. Liburu bat gomendagarria ez dela esateko potroak behar dira, gero (barka)! Eta gida honetan baliozko liburu piloia “ez gomendagarritzat” ematen da. Eta nor da Huhezi hainbat eta hainbat liburu baliozko eta batzuk oso baliotsuak zerrenda horretatik kanpo uzteko edota “ez gomendagarritzat” jotzeko?

Hemen, lehen ere adibideak emanak ditut: Aitor Aranaren *Amodioaren gazi-gozaok* ez zen azaldu “liburu gomendagarri”en zerrendan, beraz, “ez gomendagarria” zen Irakur Gidaren irizpideen arabera, baina gero Liburu Gaztea lehiaketa irabazi zuen eta urtero 1.500 aletik gora saldu ziren denboraldi luze batean bederen. Gazteek oso gustuko dute liburu eta liburu bikaina da, indartsua, kalitate literarioz betea, gaiaren tratamendua konplexua baina aldi berean arrastaka eramaten zaituena. Liburu Gaztea lehiaketan *Amodioaren gazi-gozaok* 1.300 bototik gora izan zitu-
tuen; bigarrenak, 390 boto; eta hirugarrenak eta laugarrenak, 90na boto inguru. Beraz, liburu hau “oso gomendagarria” kalifikatiboaren barruan egoteko modukoa zen, baina talde oso batek (???) ez zuen hala epaitu. Talde oso baten iritzia izan ote zen ala pertsona bakar batena?

Felipe Juaristiren *Printzesen eskola* ere ez zen “liburu gomendagarri”en zerrendan azaldu. Eta liburu bikain askoa da, ederra. Yolanda Arrietaren *Argiaren alaba* ez da ez “liburu gomendagarri”en zerrendan ez “zerrenda orokorrean” azaldu. Eta gomendagarri kalifikatibo soila-rekin azaldu ziren Irakur Gida horretan Miren Agur Meabereren *Itsaslaba-rreko etxea*, gero Euskadi Haur eta Gazte Literatura saria izan zena 2001ean eta Josu Penadesen *Iluntzero elkarrekin*, urte bereko Euskadi Haur eta Gazte Literatura sarian aipamen berezia izan zuena. Liburu bikainak biak, “liburu oso gomendagarriak” zerrendan azaltzeko modukoak, baina Huhezi dixit eta cacam fecit.

Kalitate bikaineko egile mordo bat dago “liburu gomendagarriak” eta “liburu oso gomendagarriak” zerrenda horietan oso gutxitan edo ia inoiz azaltzen ez dena. Obra eder eta umeen gustuko pilo bat zerrenda horietatik kanpo geratzen da. Badirudi euskal idazle askok ateak itxita dituztela zerrenda horietan. Horregatik, aspaldi samarretik ari naiz ni “beste idazleak” deiturikoak, hau da, zerrenda horietan baztertuak izanik, idazle onak eta obra interesgarriren egileak direnak, aztertzen eta horien obraren balorazioa egiten. Eta lortu dut garai batean idazle baztertu samar ziren horietako batzuen obrari ere arreta eskaintzea zerrenda ofizialen egile horien aldetik.

Liburu oso gomendagarriak ere nahiko garbi adierazten du zer den eta ez du azalpen handirik eskatzen. Baina hemen ere betiko gakoa dago: norentzat dira oso gomendagarri? Kritiko literario helduentzat ala haur irkaurleentzat? Horregatik, hemen ere umeen gustua, zaletasuna, heldutasuna... oso gogoan eduki behar dugu.

Eta azkenik, *zerrenda berezian*, poupourri zabal bat sartzen da: album itxurako liburu bereziak, jakintzagaiak dakartzan liburu ilustratuak, obra klasikoak edizio berezietan argitaratuak, eduki entziklopedikoa dutenak ...

Eta esan dut gogaituta nagoela zerrenda ofizial hauekin eta gogaituta egoteko motiboak baditut, Irakur Gida hau hartzen baitute oinarri Gabonetarako eta Irakurketa sustatzeko kanpainetarako ateratzen diren zerrenda-egileek, beraiek lan propioa eta aukeraketa propioa egin ordez. Eta, horrela, liburu mota batzuk aholkatzen dira beti, beste liburu bikain batzuk zerrenda horietatik kanpo utziz.

Iñaki Zubeldia